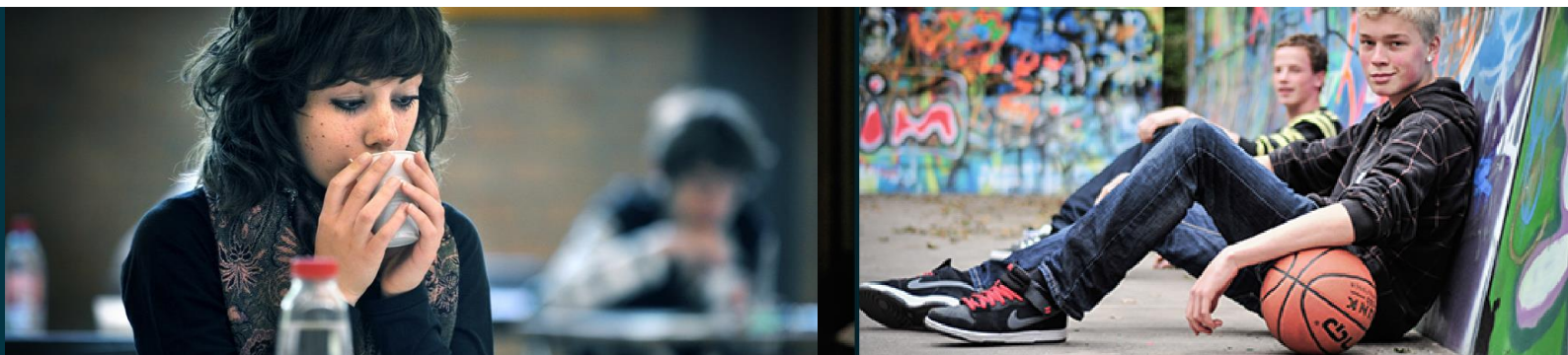

Nederlands
Jeugdinstituut

Zorggebruik nader bekeken: Vraag en aanbod in de jeugdzorg in Holland Rijnland

Deelrapportage gemeente Leiden

© 2018 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft deze studie verricht in opdracht van de regio Holland Rijnland.

Auteur(s)

Monique Malmberg
Daphne Kann-Weedage
Harald Abrahamse
Lieke Salomé
Gert van den Berg

Figuren/illustraties

Daphne Kann-Weedage
Monique Malmberg
Harald Abrahamse

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47
Postbus 19221
3501 DE Utrecht
Telefoon 030 - 230 63 44
Website www.nji.nl
E-mail info@nji.nl

Inhoud

Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding voor het onderzoek.....	6
1.2 Doel en vraagstelling.....	6
1.3 Leeswijzer	6
1.4 Toelichting	7
2. Jeugdzorggebruik Leiden	8
2.1 Jeugdigen in jeugdzorg.....	8
2.2 Schatting gebruik jeugdzorg.....	9
2.3 Verwijzingen naar jeugdhulp	10
2.4 Kenmerken van jeugdhulp	11
3. Verklarende factoren jeugdhulpgebruik.....	15
3.1 Kenmerken die samenhangen met gebruik van jeugdhulp	15
3.2 Problematiek van de jeugdigen	20
3.3 Nabijheid van voorzieningen	21
Bijlage 1. Definities en bronvermeldingen tabellen en figuren.....	24

Samenvatting

Inleiding

- De regio Holland Rijnland heeft te maken met een hoog jeugdhulpgebruik en is op zoek naar verklaringen voor dit hoge gebruik.
- Het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) is gevraagd om onderzoek te doen naar mogelijke verklaringen voor dit hoge jeugdhulpgebruik.
- Het doel van dit onderzoek is de gemeenten van de regio Holland Rijnland meer zicht te bieden op mogelijke verklaringen voor het (hoge) jeugdhulpgebruik zodat zij verder invulling kunnen geven aan het Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019.
- Het onderzoek richt zich op twee onderwerpen: het jeugdzorggebruik en verklarende factoren voor het jeugdhulpgebruik.
- Onderliggende deelrapportage gaat in meer detail in op de lokale data van de gemeente Leiden.

Jeugdzorggebruik

- In Leiden is het aandeel jeugdigen dat een vorm van jeugdhulp ontvangt in 2017 (14,1%) groter dan het landelijk (11,2%) en het regionaal (13,5%) gemiddelde. Leiden behoort tot de 10% Nederlandse gemeenten met het hoogste jeugdhulpgebruik (CBS).
- Het is vooral op vormen van jeugdhulp zonder verblijf dat Leiden hoog scoort: in 2017 13,8% tegen 10,6% landelijk. Van jeugdhulp met verblijf maakt in Leiden juist een kleiner percentage jeugdigen gebruik dan gemiddeld in Nederland (1,1% tegen 1,3% landelijk).
- Ondanks dat het percentage jeugdigen met een vorm van jeugdhulp gestegen is sinds 2015, zien we een lichte daling van 2016 naar 2017. Jeugdhulp met verblijf is van 2016 naar 2017 wel gestegen, maar dit ligt nog onder het landelijk gemiddelde.
- Het feitelijk jeugdhulpgebruik is in Leiden hoger dan verwacht op basis van de sociaal demografische kenmerken. Het grootste verschil zien we bij jeugdhulp zonder verblijf.
- Jeugdhulptrajecten met verblijf duren in Leiden relatief gezien langer dan landelijk. Bijna twee keer zoveel trajecten duren 2 tot 3 jaar of zelfs vier jaar of langer. Jeugdbeschermings-trajecten duren in Leiden vaker korter dan landelijk het geval is.
- Combinaties tussen jeugdhulp en een maatregel in het gedwongen kader komen in Leiden weinig voor ten opzichte van landelijk.
- Er wordt in Leiden vaker een herhaald beroep gedaan op jeugdhulp met verblijf ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Voor jeugdhulp zonder verblijf ligt dit lager dan landelijk.
- Het percentage verwijzingen naar een vorm van jeugdhulp vanuit gecertificeerde instellingen ligt in Leiden hoger dan het landelijk gemiddelde (14% versus 9%). In Leiden worden er minder jeugdigen door de huisarts verwezen naar een vorm van jeugdhulp en/of jeugdhulp zonder verblijf ten opzichte van landelijk. Maar huisartsen zijn wel de grootste verwijzers naar jeugdhulp.

Mogelijke verklarende factoren jeugdhulpgebruik

- Leiden is een gemeente met veel fysieke ruimte voor recreatieve activiteiten. Er wonen veel jongeren en jongvolwassenen (studentenstad) en er zijn ook relatief veel inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond.
- Met name ten opzichte van de regio leven er relatief veel jeugdigen in een eenoudergezin.
- Bijna twee keer zoveel jeugdigen leven in een huishouden waarbij er sprake is van een langdurig inkomen onder het beleidsmatig minimum.
- Het aandeel achterstandsleerlingen in Leiden ligt hoger dan het gemiddelde van de regio Holland Rijnland, maar rond het landelijk gemiddelde.
- Het aandeel jeugdigen dat betrokken is bij een scheiding in Leiden is lager dan het landelijk gemiddelde en lager dan dat van de regio. Voor het aandeel jeugdigen dat betrokken is bij

een scheiding en dat ook jeugdzorg ontvangt ligt dit ongeveer gelijk aan landelijk, maar lager dan regionaal.

- Leiden kent een lager relatief verzuim, maar hoger absoluut verzuim en meer voortijdig schoolverlaters dan landelijk en in de regio Holland Rijnland. Het aandeel thuiszitters is een uitzondering, dit ligt in Leiden hoger dan in de regio, maar het is nog wel twee keer lager dan landelijk. Het aandeel jeugdigen dat niet werkt en geen opleiding volgt is iets hoger in Leiden dan in de regio of landelijk.
- Leiden heeft zowel meer lage als meer hoge inkomens. Een groot deel van de gebruikers van jeugdhulp zonder verblijf bestaat uit gezinnen met hoge inkomens¹.
- Voor Leiden verwachten we meer internaliserende gedragingen (sociaal onhandig, bang etc.) en internaliserende problematiek (angst, depressies), maar juist minder externaliserende problematiek. Ten opzichte van het landelijke beeld verwachten we evenveel problematiek.
- In Leiden woonden tijdens de start van jeugdhulp meer jeugdigen reeds in Leiden dan dit in andere gemeenten het geval was. Ook is er net voor de start en tijdens het jeugdhulptraject minder naar Leiden verhuisd dan in andere gemeenten. Van de (V)SO-leerlingen in Leiden woont een substantieel groter aandeel in Leiden zelf in vergelijking met het landelijk beeld. Ook zijn er minder leerlingen naar Leiden toe verhuisd in vergelijking tot Nederlands gemiddelde. Ook krijgen minder verhuisde (V)SO-leerlingen een of meerdere vormen van jeugdzorg ten opzichte van het landelijk beeld.

¹ De verdeling in inkomensgroepen is gebaseerd op de inkomens per huishouden, inclusief alle huishoudens zonder kinderen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In de regio Holland Rijnland is het percentage jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp groter dan landelijk gemiddeld. De regio bestaat uit 14 gemeenten² die gezamenlijk zorg dragen voor het beleid, de inkoop en de uitvoering van jeugdhulp, met uitzondering van Alphen aan den Rijn, Kaag en Braassem en Voorschoten. De gemeenten Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem kopen jeugdbescherming, jeugdreclassering en gesloten jeugdhulp in via de regio. De overige vormen van jeugdhulp kopen deze twee gemeenten zelfstandig in, buiten de regio om. De gemeente Voorschoten werkt voor de inkoop van jeugdzorg momenteel samen met de regio Haaglanden, maar heeft kort geleden via het college van Voorschoten laten weten dat zij in de toekomst willen aansluiten bij de regio Holland Rijnland.

De gemeenten in de regio Holland Rijnland zijn op zoek naar antwoorden op de vraag hoe het hoge gebruik in Holland Rijnland kan worden verklaard, om op basis van de antwoorden verdere invulling te geven aan het Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019. De gemeenten hebben het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) gevraagd om onderzoek te doen naar mogelijke verklaringen voor het hoge jeugdhulpgebruik en om aanbevelingen te doen.

1.2 Doel en vraagstelling

Doel van dit onderzoek is de gemeenten van de regio Holland Rijnland meer zicht te bieden op mogelijke verklaringen voor het (hoge) jeugdhulpgebruik.

We hebben in overleg met de regio ervoor gekozen om een hoofdrapportage te maken waarin we ingaan op het overkoepelende regionale beeld en de verschillen tussen gemeenten, en veertien deelrapportages waarin we in meer detail ingaan op de lokale data. In deze deelrapporten presenteren we per gemeentegegevens op de volgende twee onderwerpen:

1. Jeugdhulpgebruik
2. Verklarende factoren jeugdhulpgebruik, in het bijzonder:
 - a. Demografische kenmerken
 - b. Alledaagse en ernstige problematiek in de gemeente
 - c. Fysieke nabijheid specialistisch aanbod

1.3 Leeswijzer

In het huidige hoofdstuk leest u over de achtergrond, context en doelstelling van dit (deel)rapport. In hoofdstuk 2 gaan we in op het gebruik van jeugdzorg in de gemeente Leiden ten opzichte van de regio en het Nederlands gemiddelde. In hoofdstuk 3 zijn de verklaringen voor het hoge gebruik van jeugdhulp voor de gemeente Leiden in beeld gebracht, zoals sociaal-demografische kenmerken, verwachte problematiek en de fysieke nabijheid van voorzieningen.

Referenties van bronverwijzingen zijn opgenomen in bijlage 4 van het hoofdrapport. Andere relevante bijlagen uit het hoofdrapport zijn een begrippenkader met veelgebruikte begrippen en de door ons gehanteerde definities (bijlage 1) en een toelichting op de schattingsmethodieken

² Alphen aan den Rijn, Hillegom, Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Teylingen, Voorschoten en Zoeterwoude.

(bijlage 6). In bijlage 1 van dit deelrapport vindt u de definities en bronvermeldingen van de gepresenteerde figuren en tabellen.

1.4 Toelichting

In dit rapport gebruiken we de begrippen 'kinderen', 'jongeren' en 'jeugdigen'. Met kinderen bedoelen we alle inwoners van 0 tot 12 jaar, en met jongeren alle inwoners van 12 tot 18 jaar. De aanduiding jeugdigen heeft betrekking op alle kinderen én jongeren bij elkaar. Hier en daar is er sprake van personen van 18 tot 21 of 23 jaar; die groep noemen we jongvolwassenen.

In dit rapport worden de begrippen 'jeugdhulp' en 'jeugdzorg' naast elkaar gebruikt. Om verwarring te voorkomen is het goed om hier te memoreren wat deze begrippen inhouden en waarin ze overeenstemmen en van elkaar verschillen.

- Jeugdzorg: sinds de invoering van de Jeugdwet is 'jeugdzorg' de verzamelnaam geworden van alle vormen van jeugdhulp, samen met jeugdbescherming en jeugdreclassering.
- Jeugdhulp: hieronder vallen alle vormen van hulp aan jeugdigen en hun opvoeders die voorheen bekend stonden als provinciale jeugdzorg, jeugd-ggz en jeugd-lvb-zorg. Daartoe wordt ook de hulp gerekend die lokale teams verlenen.

Jeugdzorg is dus de omvattende term die op zowel jeugdhulp als jeugdbescherming en jeugdreclassering betrekking heeft. Jeugdhulp verwijst naar alle vormen van hulp met uitzondering van jeugdbescherming en jeugdreclassering. Een belangrijk onderscheid is dat tussen jeugdhulp zonder verblijf en jeugdhulp met verblijf. Jeugdhulp zonder verblijf omvat alle vormen van (semi-) ambulante hulp; jeugdhulp met verblijf bestaat uit alle vormen van jeugdhulp waarbij een jeugdige niet in het eigen gezin verblijft. Het kan dan gaan om verblijf in een pleeggezin of een gezinshuis, maar ook om gesloten jeugdhulp of een vorm van begeleid wonen. Een meer uitgebreide beschrijving is te vinden in de publicatie 'Jeugdzorg voor en na de Jeugdwet' van Rudi Bakker (CBS, 2018).

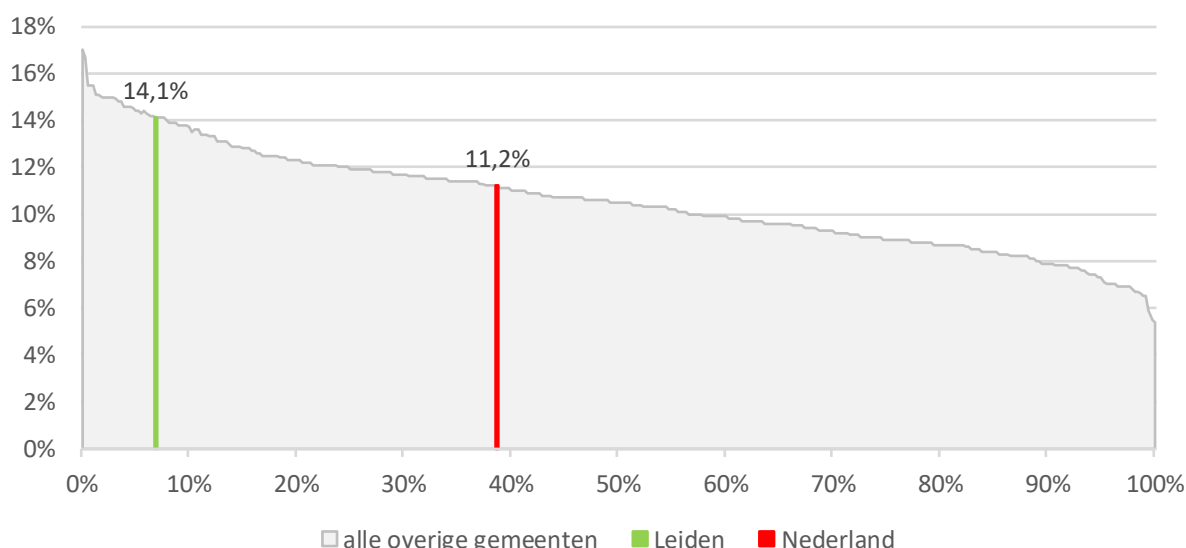
Conform de regels van het CBS kunnen wij aantallen die kleiner zijn dan 10 niet weergeven in tabellen, figuren en teksten. Indien er sprake is of kan zijn van herleidbaarheid van deze kleine aantallen (bijvoorbeeld door het optellen van kolomgegevens), zijn wij genoodzaakt om ook een ander gegeven weg te laten.

2. Jeugdzorggebruik Leiden

Eén van de onderzoeksvragen is hoe het jeugdzorggebruik in de gemeenten van Holland Rijnland zich tot elkaar en het landelijk gemiddelde verhoudt. In dit hoofdstuk worden de verschillende vormen van jeugdzorg nader bekeken voor de gemeente Leiden.

2.1 Jeugdigen in jeugdzorg

Uit figuren 2.1.1 en 2.1.2 blijkt dat het percentage jeugdigen in Leiden dat jeugdhulp krijgt hoger ligt dan het Nederlands gemiddelde (in 2017* was dit 11.2% van alle minderjarigen)³.

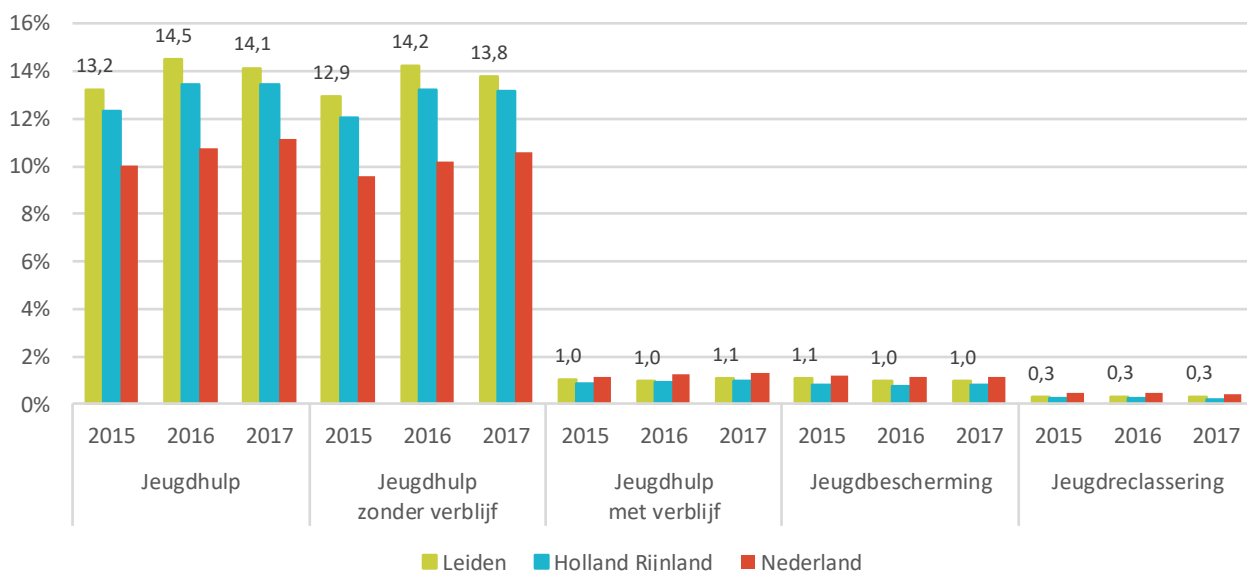

Figuur 2.1.1: Plek van de gemeente Leiden in alle Nederlandse gemeenten wat betreft jeugdhulpgebruik 2017.

In Leiden kreeg in 2017 één op de zeven jeugdigen een vorm van jeugdhulp ten opzichte van één op de negen als landelijk gemiddelde. Daarmee behoort Leiden tot de 10% Nederlandse gemeenten met het hoogste jeugdhulpgebruik. In figuur 2.1.2 is te zien dat het percentage kinderen en jongeren in jeugdhulp tussen 2015 en 2017 voor de gemeente Leiden is gestegen. Dit percentage is tussen 2016 en 2017 wel iets gedaald van 14,5% in 2016 naar 14,1% in 2017. Eenzelfde beeld is zichtbaar voor jeugdhulp zonder verblijf: een stijging over de periode 2015-2017, met een lichte daling tussen 2016 en 2017. Jeugdhulp met verblijf is iets gestegen over de periode 2015-2017, maar ligt nog steeds onder het Nederlands gemiddelde. Het percentage jeugdigen in jeugdbescherming is iets gedaald en het percentage jeugdigen in jeugdreclassering is gelijk gebleven. Beiden liggen echter nog steeds onder of gelijk aan het landelijk gemiddelde.

* De cijfers van 2017 zijn voorlopige cijfers.

³ Voor jeugdhulp (totaal, zonder verblijf en met verblijf) en jeugdbescherming gaat het om het aantal jeugdigen met jeugdhulp/jeugdbescherming als percentage van het aantal minderjarigen op 1 januari van het verslagjaar. Voor jeugdreclassering gaat het om het aantal jongeren met een of meerdere maatregelen als percentage van het aantal jongeren van 12 tot en met 22 jaar op 1 januari van het verslagjaar.

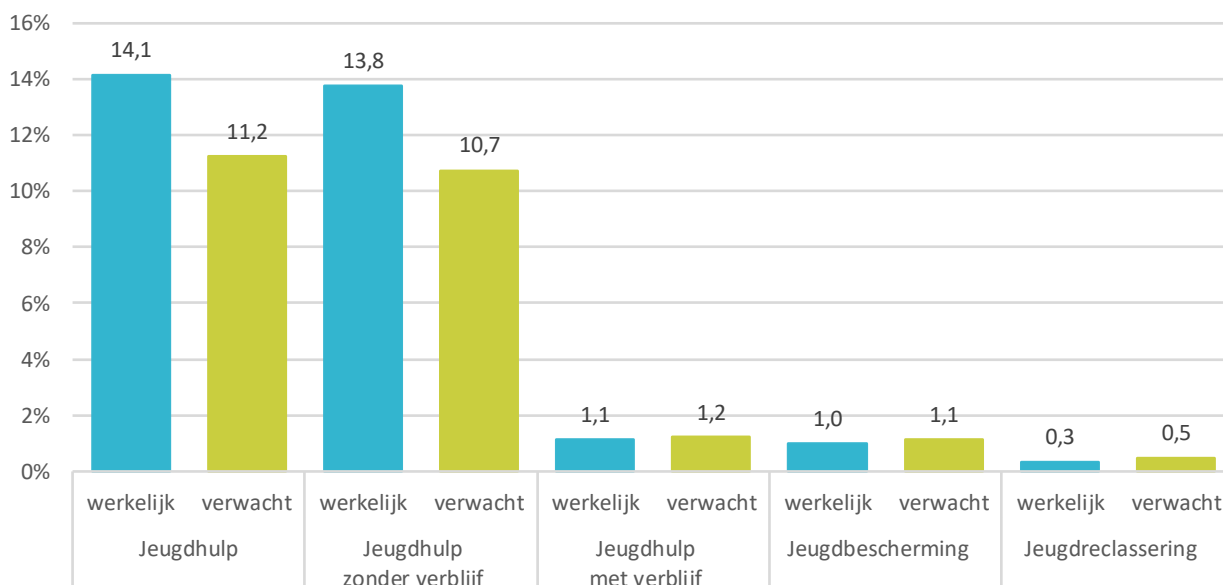
Figuur 2.1.2: Jeugdzorggebruik 2015-2017.

2.2 Schatting gebruik jeugdzorg

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een model ontwikkeld waarmee het gebruik van jeugdzorg kan worden geschat. Op basis van een aantal sociaal-demografische kenmerken waarvan bekend is dat ze samenhangen met het gebruik van jeugdzorg kan er een voorspelling worden gedaan van het verwacht jeugdzorggebruik. Het model is onder meer gebaseerd op het percentage kinderen in eenouder-huishoudens (2016), het percentage inwoners met migratieachtergrond (2016), de stedelijkheidsgraad (2017), het percentage achterstandsleerlingen (1 oktober 2017), het percentage recreatief bodemgebruik (2012), het percentage kinderen in huishouden onder lage inkomensgrens (2015), en tot slot de gewogen statusscore. Meer informatie over deze sociaal-demografische kenmerken vindt u in paragraaf 3.1. De methodologische verantwoording over dit voorspellingmodel staat in bijlage 6 van het hoofdrapport.

Met behulp van dit schattingsmodel kan een redelijk betrouwbare voorspelling worden gedaan van het te verwachten jeugdzorggebruik. Net als ieder schattingsmodel kent ook dit schattingsmodel zijn beperkingen, maar het is het beste benchmarkmodel om te kijken naar jeugdzorggebruik. Door het geschatte jeugdzorggebruik naast het feitelijk gebruik te leggen kan lokaal en regionaal een gesprek worden gevoerd over de specifieke bijzonderheden van een gemeente of regio, over vraag en aanbod, en over het zorglandschap. De schatting van het gebruik is uitgevoerd voor de verschillende vormen van jeugdzorg: jeugdhulp totaal, jeugdhulp zonder verblijf, jeugdhulp met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Dit geschatte gebruik kunnen we vervolgens afzetten tegen het daadwerkelijke gebruik van de jeugdzorg. Op die manier wordt inzichtelijk in hoeverre de gemeente een hoger of lager gebruik kent dan op basis van sociaal-demografische kenmerken mag worden verwacht.

In figuur 2.2.1 is voor de gemeente Leiden per vorm van jeugdzorg het feitelijke percentage jeugdigen dat in 2017 jeugdzorg heeft ontvangen afgezet tegen het percentage dat men zou verwachten op basis van de sociaal-demografische kenmerken. Er valt af te lezen dat het daadwerkelijke jeugdhulpgebruik (met name jeugdhulp zonder verblijf) voor de gemeente Leiden hoger ligt dan we op basis van ons model zouden mogen verwachten.

Figuur 2.2.1: Feitelijk en verwacht jeugdzorggebruik in 2017 in Leiden.

Een schatting of voorspelling is nooit precies op de komma nauwkeurig en daarom werken statistici met betrouwbaarheidsmarges. Een schatting is betrouwbaar wanneer het feitelijke getal binnen die marges valt. We hebben voor de schattingen van jeugdzorggebruik in Holland Rijnland betrouwbaarheidsmarges van 95% berekend. In tabel 2.2.1 hebben we met kleuren aangegeven waar het feitelijke gebruik van jeugdzorg binnen de betrouwbaarheids-marges van de schatting ligt en waar niet. Wanneer we betrouwbaarheidsmarges van de schattingen in acht nemen, is het verschil tussen feitelijk en verwacht gebruik in Leiden niet significant hoger dan we zouden verwachten op basis van sociaal-demografische kenmerken.

Gemeente	Jeugdhulp	Jeugdhulp zonder verblijf	Jeugdhulp met verblijf	Jeugd-bescherming	Jeugd-reclassering
Leiden	14,12	13,75	1,11	0,96	0,33

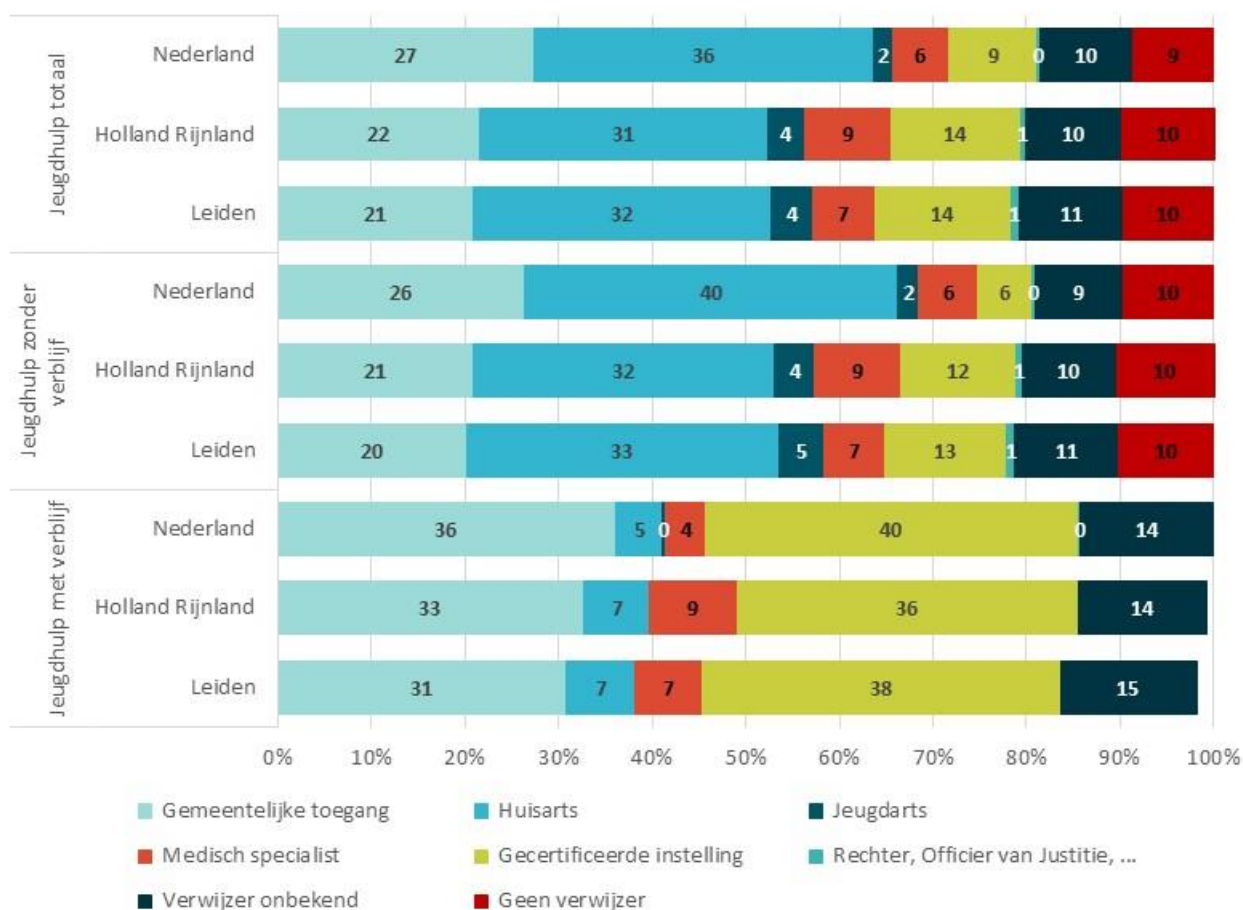
	Binnen de marge
	Hoger dan verwacht
	Lager dan verwacht

Tabel 2.2.1: Daadwerkelijk zorggebruik afgezet tegen het verwachte zorggebruik, naar betrouwbaarheids-marges.

2.3 Verwijzingen naar jeugdhulp

Uit de analyse van de verwijzingen naar jeugdhulp (figuur 2.3.1) blijkt dat de meeste verwijzingen in Leiden worden gedaan door de huisarts. Als we het percentage verwijzingen door de huisarts in de gemeente Leiden vergelijken met het landelijk gemiddelde, dan is te zien dat dit percentage landelijk hoger ligt (32% in Leiden versus 36% landelijk). Het Jeugd- en Gezinsteam (JGT, de gemeentelijke toegang tot jeugdhulp) is in Leiden ruim drie jaar na het ingaan van de Jeugdwet niet de belangrijkste verwijzende instantie. Niet meer dan 21% van alle verwijzingen komt van het JGT tegen 27% landelijk. Het percentage verwijzingen vanuit de gecertificeerde instellingen en de medisch specialist is in Leiden hoger dan gemiddeld in Nederland. Landelijk wordt in 9% van de trajecten verwezen door een GI, in Leiden ligt dit op 14%. Dit verschil lijkt vooral voort te komen uit verwijzingen naar jeugdhulp zonder verblijf; dit percentage is in Leiden dubbel zo hoog als landelijk (6% landelijk versus 13% in Leiden) terwijl bij verwijzingen naar jeugdhulp met verblijf het iets onder het landelijk gemiddelde ligt. Evenwel komt het merendeel van de verwijzingen

naar jeugdhulp met verblijf, net als landelijk, vanuit een GI (landelijk 40%, Leiden 38%). Het percentage verwijzingen vanuit de medisch specialist naar jeugdhulp is hoger dan landelijk (landelijk 6%, Leiden 14%) waarbij het verschil vooral lijkt te worden veroorzaakt door de verwijzingen naar jeugdhulp met verblijf, dit is bijna dubbel zo hoog als landelijk (4% landelijk, versus 7% in Leiden). Ongeveer 43% van de verwijzingen naar jeugdhulp in de regio vindt plaats door de huisarts/jeugdarts/medisch specialist. Dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde (ongeveer 44%).

Figuur 2.3.1: Verwijzers jeugdhulptrajecten 2017.

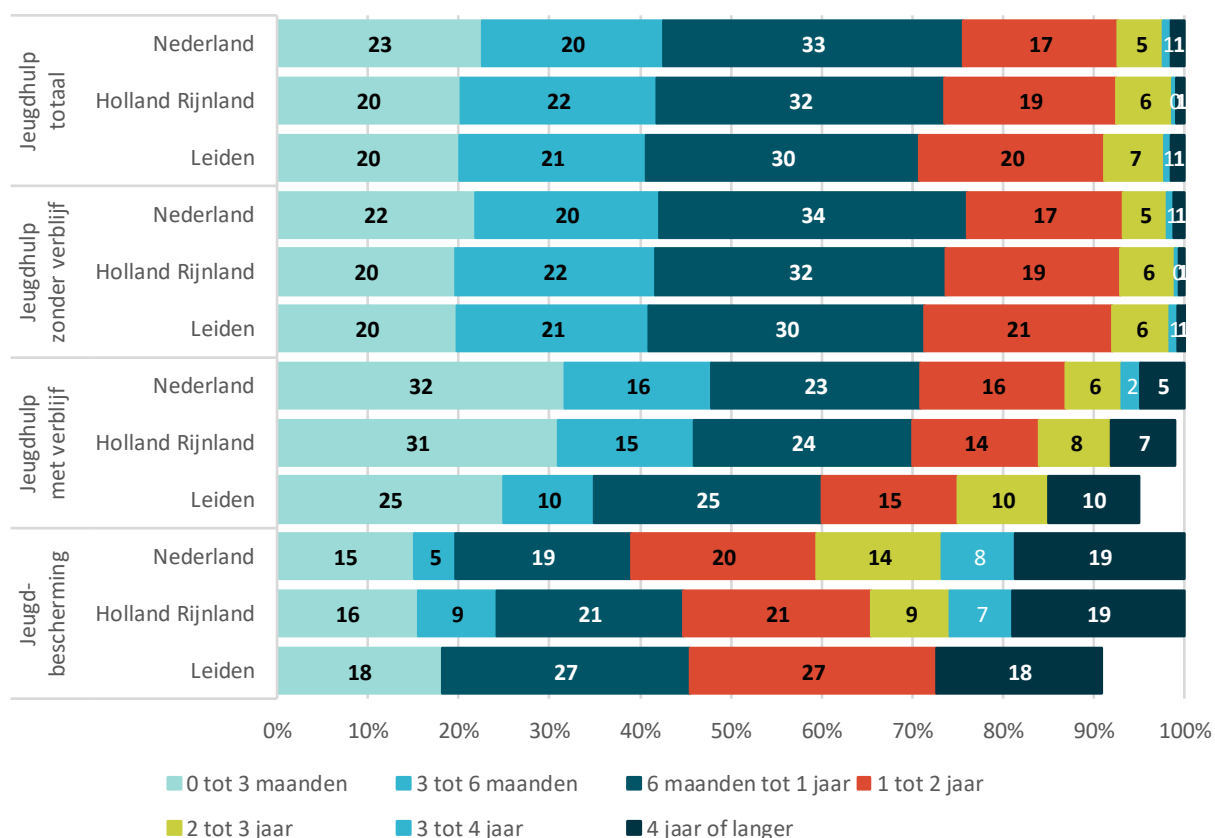
2.4 Kenmerken van jeugdhulp

Duur van jeugdhulptrajecten

Uit figuur 2.4.¹⁴ blijkt dat in Leiden, evenals landelijk, de meeste afgeronde jeugdhulptrajecten in 2017 een duur hadden van een half jaar tot een jaar (landelijk 33%, Leiden 30%). Bij jeugdhulp met verblijf duren de trajecten in Leiden vaker langer dan landelijk. Bijna twee keer zoveel trajecten duren 2 tot 3 jaar (landelijk 6%, Leiden 10%) of zelfs vier jaar of langer (landelijk 5%, Leiden 10%). Het percentage korte verblijfstrajecten (0-3 en 3-6 maanden) is lager dan landelijk (respectievelijk 32% en 16% landelijk en 25% en 10% in Leiden). Jeugdbeschermingstrajecten duren in Leiden vaker dan landelijk tussen de 6 maanden en 2 jaar. Landelijk is dit 39%, voor Leiden is dit 54%. Het percentage langdurende trajecten is in Leiden daarentegen iets lager tot

¹⁴ De trajecten zijn afgerond op vijftallen per trajectduur vanwege risico op onthulling. Hierdoor tellen de afzonderlijke groepen niet op tot het totaal. Hierdoor is het niet mogelijk te komen tot 100%.

gelijk aan het landelijk beeld. Dit lijkt te suggereren dat er in Leiden vaker kortere jeugdbeschermingstrajecten worden uitgevoerd.

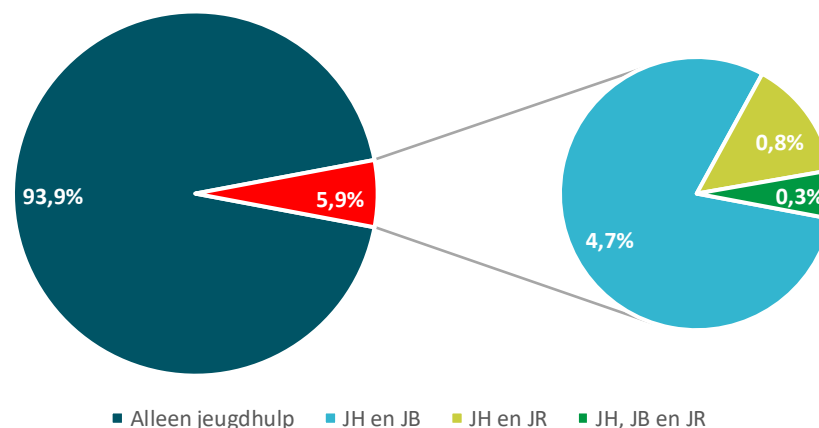

Figuur 2.4.1: Duur van de jeugdhulptrajecten 2017.

Stapeling van jeugdzorg

Van de jeugdigen die in 2017 jeugdhulp hebben ontvangen, heeft landelijk gezien 91% van deze jeugdigen in dat jaar geen andere vorm van jeugdzorg (d.w.z. jeugdbescherming of jeugdreclassering) ontvangen. In Leiden kreeg bijna 94% van de jeugdigen alleen jeugdhulp⁵; er was op geen enkel moment in dat jaar sprake van jeugdbescherming of jeugdreclassering (figuur 2.4.2). Ongeveer 6% van de jeugdigen ($n = 175$) heeft in 2017 tenminste een dag jeugdhulp ontvangen en tenminste een dag een van de andere vormen van jeugdzorg. Van hen kreeg het merendeel jeugdhulp in combinatie met een vorm van jeugdbescherming ($n = 140$).

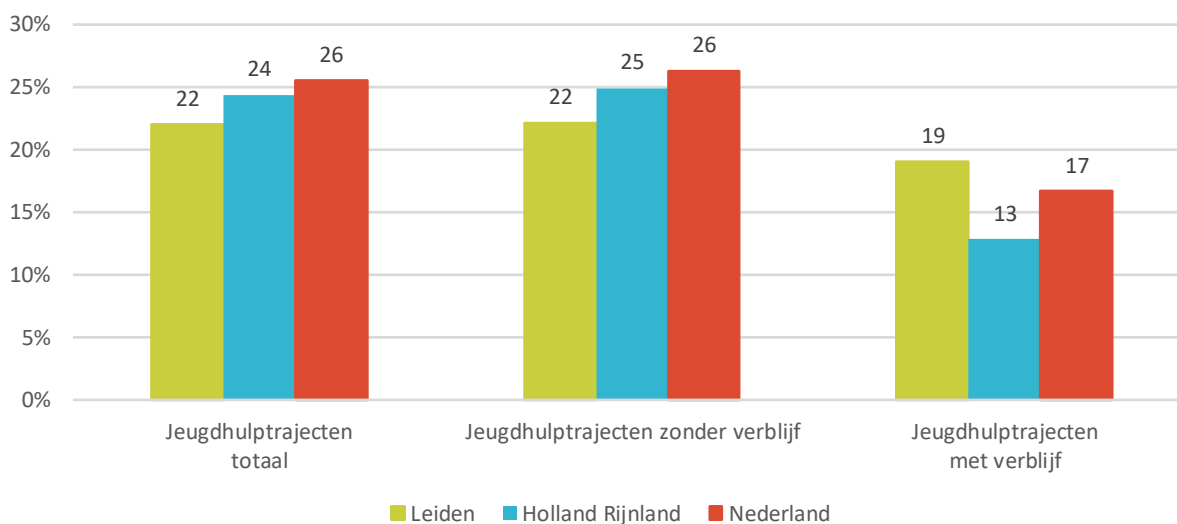
⁵ Dit kunnen wel meerdere vormen van jeugdhulp zijn.

Figuur 2.4.2: Stapeling van jeugdzorg 2017, Leiden.

Herhaald beroep

Een jeugdhulptraject wordt als herhaald beroep gezien als de desbetreffende jeugdige in de vijf jaar voorafgaand aan de verslagperiode jeugdhulp heeft ontvangen (CBS, 2018).

Figuur 2.4.3: Herhaald beroep jeugdhulp 2017, Leiden.

In Leiden ligt het herhaald beroep op jeugdhulp lager voor het totale aantal jeugdhulptrajecten (22%) en de jeugdhulptrajecten zonder verblijf (22%) dan landelijk en regionaal (figuur 2.4.3). Landelijk ligt het percentage herhaald beroep op 26% voor zowel de totale jeugdhulptrajecten als de jeugdhulptrajecten zonder verblijf en regionaal is dit respectievelijk 24% en 25%. Herhaald beroep op jeugdhulp met verblijf is in Leiden met 19% hoger dan landelijk (17%) en regionaal (13%).

Kosten jeugdhulp

Hier beschrijven we voor de gemeente Leiden en de regio⁶ de gemiddelde kosten die gemaakt zijn per cliënt in 2016 en 2017. Vanwege de afhankelijkheid van lokale data is het niet mogelijk om de gemiddelde kosten te vergelijken met het gemiddelde van Nederland. Voor Leiden waren de gemiddelde kosten per cliënt €8.556,- in 2016 en €8.156,- in 2017. Regionaal waren deze bedragen respectievelijk €7.600,- en €7.247,-.

⁶ Het gemiddelde voor de regio Holland Rijnland is exclusief Alphen aan de Rijn, Kaag en Braassem en Voorschoten. De gegevens voor 2016 kunnen enigszins vervuild zijn omdat niet alle jeugdigen aan de juiste gemeente gekoppeld konden worden (bekend bij meerdere gemeenten). Deze jeugdigen zijn nu bij beide gemeenten meegerekend. Voor het regiototaal zijn zij maar eenmaal meegeteld.

3. Verklarende factoren jeugdhulpgebruik

In dit hoofdstuk gaan we in op mogelijke verklaringen voor het hoge jeugdzorggebruik in de gemeente Leiden. Als eerste kijken we of de sociaal-demografische kenmerken een verklaring kunnen geven voor het hoge jeugdhulpgebruik. Ten tweede kijken we naar de geschatte problematiek van de jeugdigen in deze gemeente en of deze problematiek een verklaring kan bieden voor het hoge jeugdhulpgebruik. En ten derde kijken we naar de fysieke nabijheid van voorzieningen van jeugdhulp en speciaal onderwijs.

3.1 Kenmerken die samenhangen met gebruik van jeugdhulp

Het jeugdhulpgebruik in Leiden ligt hoger dan wat landelijk gemiddeld is, maar niet significant hoger dan wat we op basis van ons model verwachten. Waarschijnlijk is een deel van het hoge jeugdhulpgebruik dus te verklaren op basis van sociaal-demografische kenmerken: in Leiden wonen mogelijk veel mensen die een grotere kans hebben om in jeugdhulp terecht te komen. In deze paragraaf geven we een overzicht van deze kenmerken.

Kerncijfers

Eerst kijken we hier naar algemene sociaal-demografische kenmerken van de gemeente Leiden. Het gaat hier onder andere om kenmerken waarvan we weten dat die (zeker wanneer ze samen voorkomen) een aanwijzing kunnen zijn voor een verhoogd risico op jeugdzorggebruik (Bot e.a., SCP, 2013). Wanneer we kijken naar de sociaal-demografische kenmerken van de inwoners van de gemeente Leiden (tabel 3.1.1), zien we dat Leiden op sommige punten wat afwijkt van het beeld van de hele regio, maar niet zo zeer van het landelijke beeld. Leiden is een gemeente met veel fysieke ruimte voor recreatieve activiteiten. Er wonen relatief weinig jonge kinderen (van 0 tot 15 jaar) en veel jongeren en jongvolwassenen. Daaraan is af te lezen dat Leiden een studentenstad is. Er zijn ook relatief veel inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond. Met name ten opzichte van de regio leven er relatief veel jeugdigen in een éénoudergezin. Bijna twee keer zoveel jeugdigen leven in een huishouden waarbij er sprake is van een langdurig inkomen onder het beleidsmatig minimum. Het percentage achterstandsleerlingen in Leiden ligt hoger dan het gemiddelde van de regio Holland Rijnland, maar rond het landelijk gemiddelde.

		Leiden	Holland Rijnland	Nederland
Ruimtelijke kenmerken	Oppervlakte land, 2017 (hectare)	2.327	48.124	3.367.996
	Recreatief bodemgebruik (%) ◇	14,1	4,8	2,5
Bevolking/ huishoudens	Aantal inwoners, 2017 (aantal)	123.661	558.125	17.081.507
	0 tot 15 jaar, 2017 (%)	13,6	16,2	16,3
	15 tot 25 jaar, 2017 (%)	18,1	13,0	12,3
	Niet-westers, 2017 (%) ◇	16,1	9,1	12,7
	Kinderen in éénoudergezin, 2016 (%) ◇	16,7	12,7	15,5
	Multiprobleem-gezinnen ⁷ (per 1.000 inwoners)	0,29	0,29	0,34
	Gewogen statusscore ⁸ ◇	0,1	-	0,41
Inkomen/ lager opgeleiden	Gezinsinkomen 2016 onder beleidsmatig minimum (%) ◇	3,3	2,0	2,9
	Gezinsinkomen langdurig onder beleidsmatig minimum (%)	1,8	0,9	1,4
	Achterstandsleerlingen 1 okt 2016 (%) ◇	8,6	6,6	8,7
Criminaliteit	Geregistreerde misdrijven (per 1.000 inwoners)	55,5	37,9	48,6
	Halt verwijzingen (per 10.000 inwoners)	176	189	131

◇ Betreft een risicofactor voor gebruik van jeugdzorg

Tabel 3.1.1: Kerngegevens en risicofactoren op jeugdzorg voor de gemeente Leiden.

Scheidingsproblematiek

Tijdens eerste gesprekken met vertegenwoordigers van de regio werd de verwachting uitgesproken dat veel jeugdigen in de regio te maken hebben met scheiding(en) en dat dit mogelijk samenhangt met het (hoge) jeugdzorggebruik. In figuur 3.1.1 staat het percentage minderjarige kinderen (peildatum: 31 december 2017) dat te maken heeft gehad met een scheiding van hun ouders in 2017. Het betreft zowel huwelijken als geregistreerd partnerschappen. Ook staat in deze figuur het percentage minderjarigen dat daarnaast een vorm van jeugdzorg heeft ontvangen in 2017. Een voorbehoud bij deze cijfers is dat we niet kunnen herleiden of de jeugdzorg die de jeugdigen hebben ontvangen ook direct gerelateerd was aan of een direct gevolg is van de scheiding. Figuur 3.1.1 laat zien dat in Leiden het percentage kinderen in de laatste groep lager is dan landelijk én in de regio Holland Rijnland. Ter vergelijking: landelijk ligt het percentage minderjarigen dat te maken heeft gehad met een scheiding in 2017 op 1 procent en voor Holland Rijnland ligt op 0,9 procent. Het percentage minderjarigen waarbij naast een scheiding in 2017 ook sprake was van jeugdzorg lag landelijk op 20% en regionaal op 26%.

⁷ Een multiprobleemgezin is een gezin met minstens één volwassene en minstens één kind van 0-18 jaar, die samenleven in een gezamenlijk huishouden waarin problemen bestaan in elk van de volgende kernprobleemgebieden: 1. sociaaleconomisch gebied 2. psychosociaal gebied bij de volwassene(n) 3. psychosociaal gebied bij de jeugdige(n). De problemen zijn chronisch, complex en met elkaar verweven en vaak intergenerationeel (Kann-Weedage e.a., 2017).

⁸ De sociale status is afgeleid van een aantal kenmerken van de mensen die er wonen: hun opleiding, inkomen en positie op de arbeidsmarkt. Een hoge score geeft aan dat de status hoog is, een lage score geeft aan dat de status laag is.

Figuur 3.1.1: Percentage minderjarigen betrokken bij scheiding in 2017 en samenloop met jeugdzorg in 2017.

Onderwijsdeelname en participatie

De onderwijsdeelname in Leiden laat een wisselend beeld zien (tabel 3.1.2). Van de onderwijsvolgende leerlingen gaan er iets meer kinderen dan landelijk naar het basisonderwijs (BO). De deelname aan het speciaal basisonderwijs (SBO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) is lager dan landelijk.

	BO		SBO		SO		VSO		VO		Totaal
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal
Leiden	8.466	57,3	152	1,0	208	1,4	180	1,2	5.769	39,0	14.775
Holland Rijnland	46.801	56,4	740	0,9	1.055	1,3	1.137	1,4	33.210	40,0	82.943
Nederland	1.414.281	56,4	33.968	1,4	29.848	1,2	37.643	1,5	992.207	39,6	2.507.947

Tabel 3.1.2: Onderwijsdeelname Leiden, 1 oktober 2017.

* Nederland is inclusief kinderen en jongeren die in het buitenland wonen, maar ingeschreven staan in het Nederlands onderwijs.

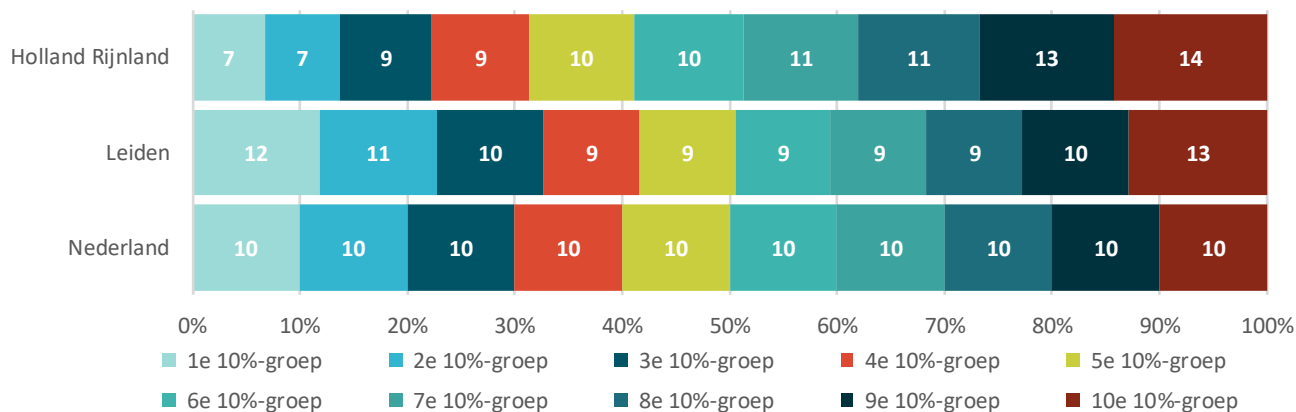
In vergelijking met het landelijk gemiddelde is het percentage leerlingen dat relatief verzuimt en het percentage thuiszitters laag (zie tabel 3.1.2). Het percentage leerlingen dat absoluut verzuimt (niet ingeschreven, maar wel leer- of kwalificatieplichtig) is hoger dan landelijk. Dit komt ook overeen met het percentage voortijdig schoolverlaters dat eveneens hoger ligt dan het Nederlands gemiddelde. Ten opzichte van de regio levert dit een vergelijkbaar beeld op met uitzondering van het percentage thuiszitters. Dit ligt met 0,63 per 1000 leerplichtigen bijna de helft lager dan landelijk (1,26), maar wel bijna twee keer zo hoog als het gemiddelde van de regio (0,29). Het percentage jongeren dat niet op school zit en geen werk heeft (NEET-rate) ligt in Leiden iets hoger dan landelijk en regionaal. Het percentage werkzoekende jongeren ligt net als in de regio lager dan landelijk.

			Leiden	Holland Rijnland	Nederland
Schoolverzuim					
Relatief verzuimers ⁹	2016/2017	Per 1.000 leerplichtige leerlingen	8,9	9,9	22,3
Absoluut verzuimers ¹⁰	2016/2017	Per 1.000 leerplichtige leerlingen	2,3	1,4	1,5
Thuiszitters ¹¹	2016/2017	Per 1.000 leerplichtige leerlingen	0,63	0,29	1,26
Voortijdig schoolverlaters	2016/2017	Percentage	0,8	0,5	0,5
Werkloosheid					
NEET-rate	1-okt-16	Percentage	8,5	8,2	8,3
Werkzoekenden	31-dec-16	Percentage	2,20	2,21	3,07

Tabel 3.1.3: Indicatoren m.b.t. jongeren die niet werken en/of niet naar school gaan.

Inkomen

In gesprekken met de opdrachtgever van dit onderzoek is ook gesproken over de mogelijke invloed van inkomen op het gebruik van jeugdhulp. Zou het kunnen dat inwoners met een hoog inkomen meer gebruik maken van relatief duurdere vormen van jeugdhulp? Deze vraag komt voort uit het gegeven dat de regio Holland Rijnland in veel opzichten welvarender is dan het Nederlands gemiddelde, terwijl er tegelijkertijd meer dan gemiddeld gebruik wordt gemaakt van jeugdhulp. Om dit te onderzoeken, kijken we eerst naar de inkomensverdeling van alle particuliere huishoudens en vervolgens naar de verdeling van huishoudinkomens¹² van jeugdigen die gebruik maken van jeugdhulp. Deze huishoudgegevens zijn enkel over 2015 openbaar beschikbaar en ook al worden er geen grote schommelingen van het ene jaar naar het andere verwacht, enige voorzichtigheid is geboden bij de interpretatie van de gegevens voor verdere jaren.

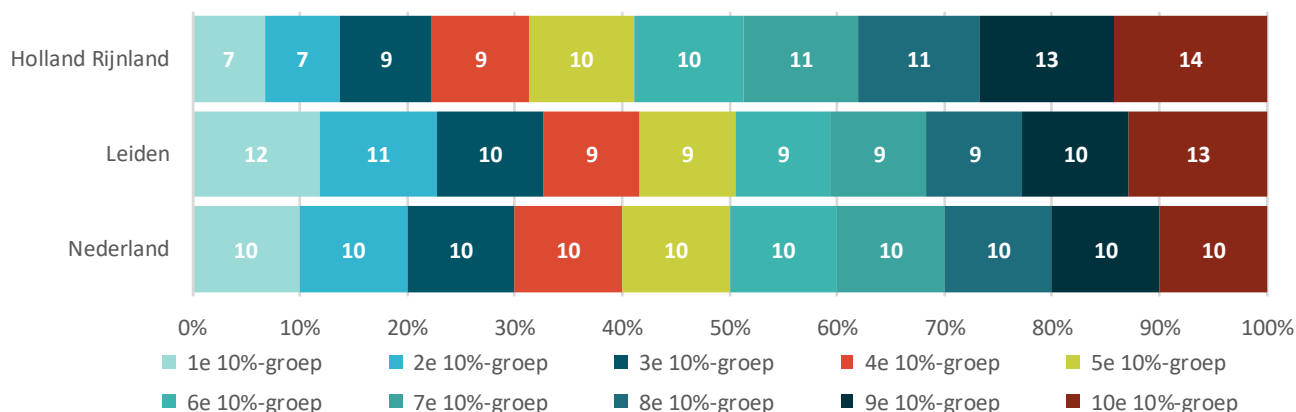
Figuur 3.1.2: Inkomensverdeling in tien gelijke groepen (10%) over 2015.

⁹ Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt.

¹⁰ Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatie plichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.

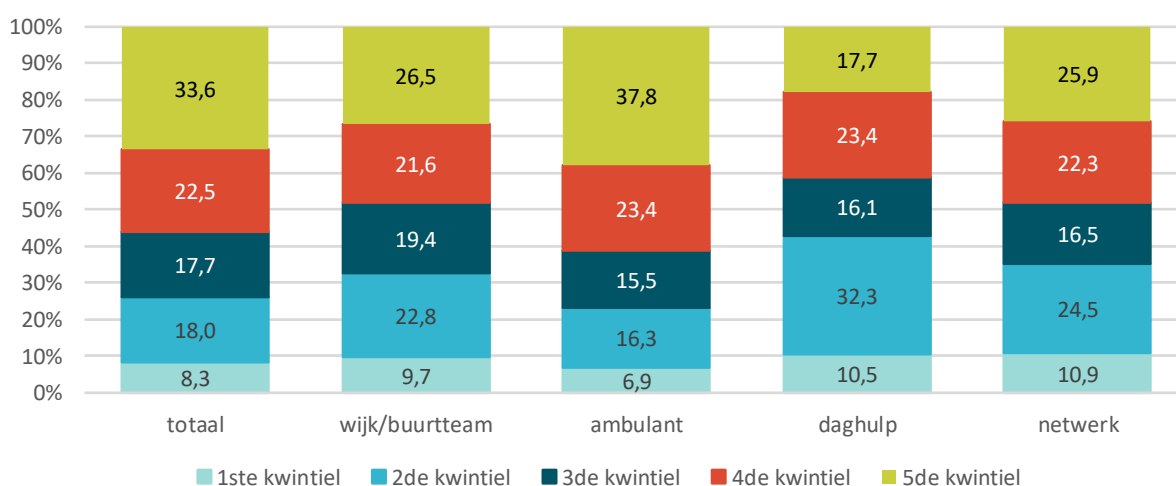
¹¹ De groep thuiszitters wordt gevormd door de langdurig relatief verzuimers (meer dan vier weken) en de absoluut verzuimers.

¹² Het gaat hier om het gestandaardiseerde besteedbare inkomen: het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor grootte en samenstelling van het huishouden; ook wel koopkracht genoemd. Kwintielen of groepen van 20%: Particuliere huishoudens verdeeld in 5 groepen van gelijke omvang op basis van het bruto-inkomen. De CBS (micro)data geeft geen zicht op de bedragen die horen bij de afzonderlijke inkomensgroepen.

In figuur 3.1.2 is te zien dat er in Leiden meer dan regionaal huishoudens zijn met lage inkomens (in het eerste en tweede percentiel). Tegelijkertijd zijn er ook, net als regionaal, meer huishoudens in het hoogste percentiel. De regio in zijn geheel heeft naar verhouding meer hogere inkomens. In Leiden is er meer spreiding over de groepen, waarbij met name het laagste en het hoogste percentiel de grootste groep vormen. Inkomens per huishouden zijn in Leiden niet normaal verdeeld, zoals je misschien zou verwachten. De groepen met de laagste en de hoogste inkomens zijn relatief groot.

In de CBS-gegevens is geen uitsplitsing mogelijk naar bijvoorbeeld specialistische GGZ-hulp of hulp voor LVB-jeugdigen. De specialistische GGZ-hulp en LVB-hulp is ondergebracht onder jeugdhulp zonder en met verblijf. We kunnen alleen nagaan of er verschillen in inkomensgroepen zijn voor jongeren die jeugdhulp hebben ontvangen volgens de indeling die het CBS hanteert. Vanwege de kleine aantallen is dit niet mogelijk om dit te doen voor jeugdhulp met verblijf. We kunnen wel laten zien wat de verschillen zijn voor jeugdhulp zonder verblijf: totaal, wijk/buurtteams, ambulante hulp, daghulp en in het netwerk. In figuur 3.1.3 zijn de inkomens verdeeld in vijf groepen, de zogeheten kwintielen¹³. We zien dan dat over het geheel genomen meer dan de helft van alle jeugdigen die jeugdhulp zonder verblijf heeft ontvangen in 2016, afkomstig is uit de twee hoogste inkomensgroepen (4de en 5de kwintiel). Bij ambulante hulp is dat aandeel het hoogst: 61,2%. We moeten hier het voorbehoud bij maken dat de verdeling in inkomensgroepen gebaseerd is op de inkomens per huishouden, inclusief alle huishoudens zonder kinderen.

F
gelijke groepen (20%) op 31 december 2015.

n vijf

¹³ We presenteren deze gegevens in kwintielen in plaats van percentielen, omdat de groepen in percentielen (10 groepen) te klein zijn om er zo'n figuur mee te maken.

3.2 Problematiek van de jeugdigen

De vraag doet zich voor of het verschil in jeugdzorggebruik toe te schrijven is aan verschillen in problematiek¹⁴ bij jeugdigen in de gemeente. Het Nji heeft een schattingsmodel ontwikkeld voor de prevalentie van de elf meest voorkomende alledaagse en ernstige problemen. Voor meer informatie over deze methodiek verwijzen we naar bijlage 6 van het hoofdrapport.

Alledaagse problemen

In Figuur 3.2.1 is weergegeven hoe vaak elf alledaagse problemen naar schatting voorkomen in Leiden, ten opzichte van in het Nederlands gemiddelde (hier afgebeeld in rood). Hoe verder de lijn van Leiden naar buiten gaat, hoe groter de afwijking (hogere prevalentie) is ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Meer naar binnen geeft een lagere prevalentie aan, oftewel het komt minder voor.

Figuur 3.2.1: Verwachte alledaagse problemen in vergelijking met Nederland.

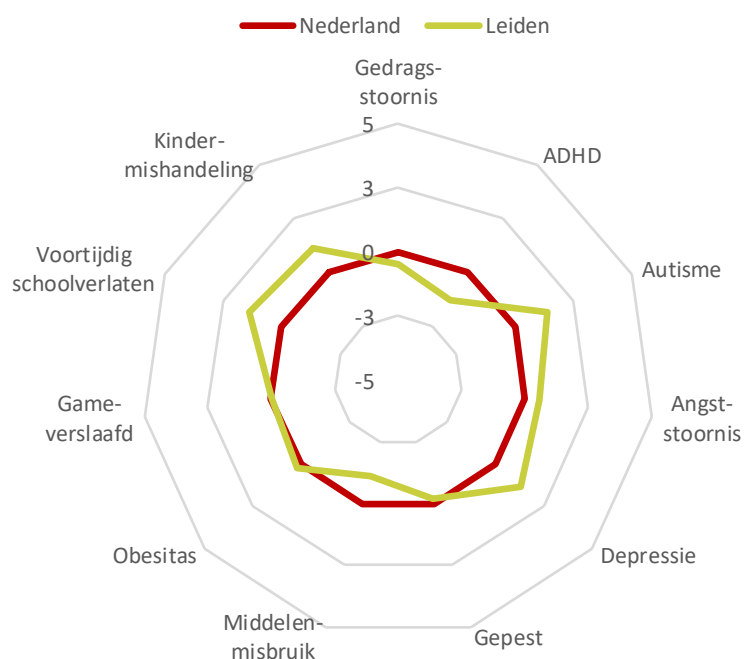
Op basis van deze schatting verwachten we dat jeugdigen in Leiden vaker internaliserende gedragingen laten zien, zoals sociaal onhandig gedrag, snel bang zijn en in een dip zitten. Ook verwachten we dat er meer jeugdigen geplaagd worden.

Ernstige problemen

In figuur 3.2.2 zijn de verwachtingen met betrekking tot de ernstigere problemen weergegeven. Deze figuur laat zien dat we in Leiden ook meer internaliserende problematiek verwachten ten

¹⁴ Daarbij is het zinnig een onderscheid te maken tussen alledaagse en ernstige problemen (waar jeugdhulp veelal gepast is). Veel ernstige problemen beginnen op enig moment als een licht, alledaags probleem. Het (zelf) oplossen van deze lichtere problemen is onderdeel van een gezonde psychosociale ontwikkeling. Veel van deze problemen zijn gebonden aan de ontwikkelingsleeftijd van kinderen. Het moment waarop bepaald gedrag optreedt samen met de duur en de intensiteit ervan maken of iets wel of niet zorgen moet baren. Zo is voor 12-16-jarigen het experimenteren met psychoactieve stoffen (alcohol, drugs) te rangschikken onder 'normale' problemen. De ernstige variant daarentegen is misbruik van alcohol en drugs.

opzichte van landelijk zoals depressie, autisme en angst. We verwachten daarentegen minder externaliserende problemen. Daarnaast verwachten we in Leiden meer kindermishandeling en meer leerlingen die het voortgezet onderwijs voortijdig verlaten. Een voorbehoud is op zijn plaats: in figuur 3.2.2 worden de verwachte ernstige problemen in de gemeente afgezet tegen het landelijk gemiddelde op deze problematieken. Dit zegt echter niet in welke mate een bepaalde problematiek voorkomt. In Nederland hebben bijvoorbeeld naar verwachting 10,5% van de jeugdigen te maken met angstproblematiek. Ook al wordt er gunstig gescoord ten opzichte van landelijk, dan kan er nog steeds sprake zijn van een substantieel aandeel jeugdigen dat te maken heeft met de betreffende problematiek.

Figuur 3.2.2: Verwachte ernstige problematiek in vergelijking met Nederland.

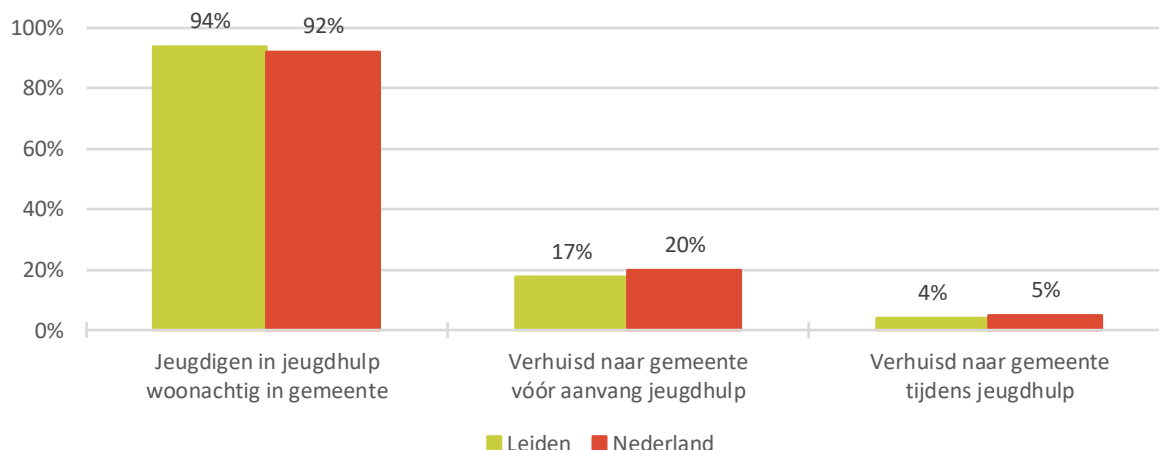
3.3 Nabijheid van voorzieningen

Fysieke nabijheid van voorzieningen zorgt voor bekendheid bij inwoners maar ook bij de verwijzers. In deze paragraaf gaan we dan ook verder in op de vraag in hoeverre de fysieke nabijheid van specialistisch aanbod het hoge jeugdhulpgebruik in de gemeenten van Holland Rijnland verklaard (onderzoeksvraag 2c). We hebben hiernaar gekeken door enerzijds de fysieke afstand van inwoner tot aanbod in kaart te brengen en anderzijds te kijken naar de verhuisbeweging van jeugdigen met jeugdhulp, jeugdbescherming en speciaal onderwijs. De analyses met betrekking tot de fysieke afstand staan weergegeven in de hoofdrapportage. De verhuisbewegingen voor de gemeente Leiden worden in deze paragraaf gepresenteerd.

Verhuisbewegingen van jeugdigen met jeugdhulp

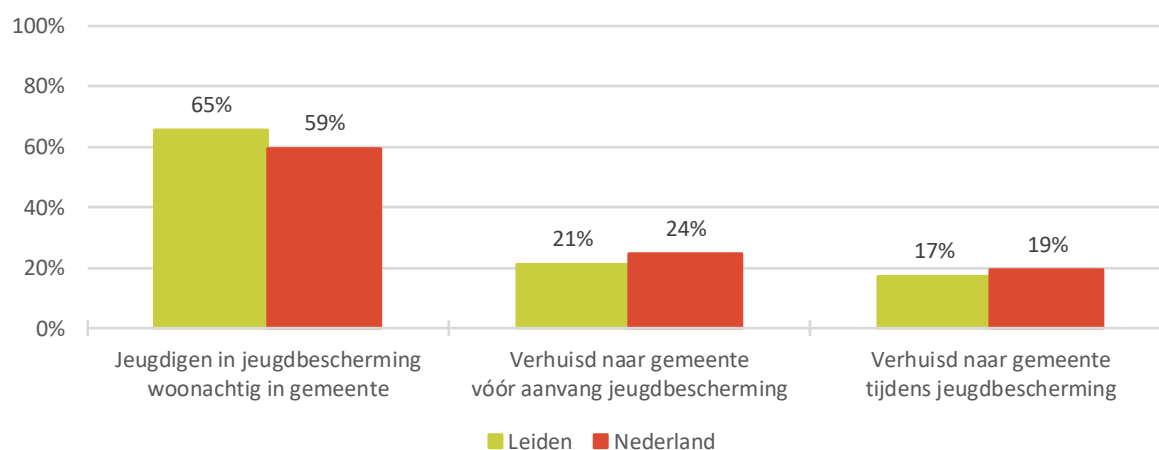
Voortbordurend op de vraag of aanbod vraag creëert, onderzochten we hoeveel van de jeugdigen met jeugdhulp in 2017 in de voor jeugdhulp verantwoordelijke gemeente wonen. Daarnaast hebben we gekeken hoeveel jeugdigen met jeugdhulp ooit naar Leiden zijn verhuisd voor aanvang van de jeugdhulp en hoeveel van hen daar naartoe zijn verhuisd gedurende de jeugdhulp. In figuur 3.3.1 is te zien dat er in Leiden iets meer jeugdigen bij aanvang van de jeugdhulp in Leiden woonden dan het landelijk gemiddelde (Leiden 94% versus landelijk 92%). In

de jaren voorafgaand aan of tijdens de jeugdhulp zijn er minder jeugdigen verhuisd naar Leiden dan dat in andere gemeenten het geval was.

Figuur 3.3.1: Het percentage jeugdigen met jeugdhulp in 2017 dat woonachtig is in de gemeente, voor aanvang van de jeugdhulp is verhuisd naar de gemeente en/of tijdens de jeugdhulp is verhuisd naar de gemeente.

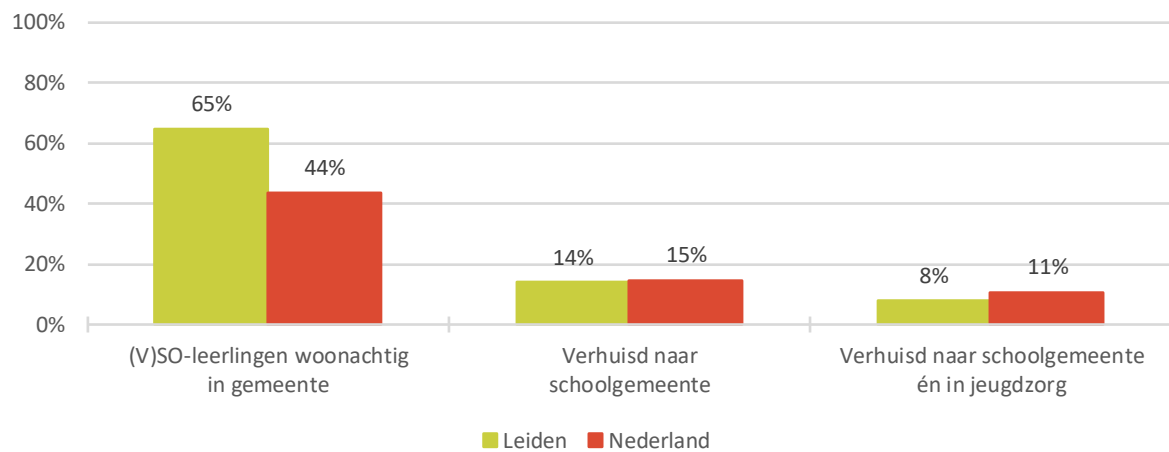
Eenzelfde beeld is zichtbaar voor de jeugdigen in jeugdbescherming (zie figuur 3.3.2).

Figuur 3.3.2: Het percentage jeugdigen met jeugdbescherming in 2017 dat woonachtig is in de gemeente, vooraanvang van de jeugdbescherming is verhuisd naar de gemeente en/of tijdens de jeugdbescherming is verhuisd naar de gemeente.

Verhuisbewegingen van (V)SO-leerlingen

Van de (V)SO-leerlingen die op 1 oktober 2017 ingeschreven stonden op een (V)SO-school in Leiden woont de meerderheid (65%) in Leiden zelf. Landelijk woont 44% van de (V)SO-leerlingen in de plaats waar de school staat. Er zijn minder (V)SO-leerlingen naar Leiden toe verhuisd in vergelijking tot Nederlands gemiddelde. Ook ontvangt een kleiner aandeel van de verhuisde (V)SO-leerlingen een of meerdere vormen van jeugdzorg ten opzichte van het landelijk beeld.

Figuur 3.3.3: Het percentage (V)SO-leerlingen dat woonachtig is in de gemeente, verhuisd is naar de schoolgemeente en verhuisd naar de schoolgemeente en jeugdzorg ontvangt.

Bijlage 1. Definities en bronvermeldingen tabellen en figuren

	Indicator	Definitie	Bron
Paragraaf 2.1 Jeugdigen in jeugdzorg			
Figuur 2.1.1	Jeugdhulpgebruik	Het aantal jeugdigen met jeugdhulp als percentage van het aantal minderjarigen op 1 januari van het verslagjaar.	Statline
Figuur 2.1.2	Jeugdzorggebruik	Voor jeugdhulp (totaal, zonder verblijf en met verblijf) en jeugdbescherming gaat het om het aantal jeugdigen met jeugdhulp/jeugdbescherming als percentage van het aantal minderjarigen op 1 januari van het verslagjaar. Voor jeugdreclassering gaat het om het aantal jongeren met een of meerdere maatregelen als percentage van het aantal jongeren van 12 tot en met 22 jaar op 1 januari van het verslagjaar.	Microdata CBS / bewerking Nji
Paragraaf 2.2 Schatting gebruik jeugdzorg			
Figuur 2.2.1	Feitelijk en verwacht jeugdzorggebruik	Het feitelijke percentage jeugdigen dat in 2017 jeugdzorg heeft ontvangen afgezet tegen het percentage dat men zou verwachten op basis van de sociaal-demografische kenmerken.	Microdata CBS / bewerking Nji
Tabel 2.2.1	Feitelijk en verwacht jeugdzorggebruik	De betrouwbaarheid van het verschil tussen het feitelijke percentage jeugdigen dat in 2017 jeugdzorg heeft ontvangen en het percentage dat men zou verwachten op basis van de sociaal-demografische kenmerken.	Microdata CBS / bewerking Nji
Paragraaf 2.3 Verwijzingen naar jeugdhulp			
Figuur 2.3.1	Verwijzingen naar jeugdhulp	De organisatie of persoon die de jeugdige en/of zijn/haar ouders heeft verwezen naar de jeugdhulp. Peiljaar: 2017.	Statline
Paragraaf 2.4 Kenmerken van jeugdhulp			
Figuur 2.4.1	Duur jeugdhulptrajecten	De duur van de in de verslagperiode afgesloten trajecten. Peiljaar, 2017.	Statline
Figuur 2.4.2	Stapelings jeugdzorg	Het aantal verschillende soorten jeugdzorg die jeugdigen in de verslagperiode hebben ontvangen. Hierbij kunnen de verschillende vormen van jeugdzorg zowel gelijktijdig als na elkaar hebben plaatsgevonden. Peiljaar: 2017.	Statline
Figuur 2.4.3	Herhaald beroep jeugdhulp	Een jeugdhulptraject wordt als herhaald beroep gezien, als de desbetreffende jeugdige in de vijf jaar voorafgaand aan de verslagperiode jeugdhulp heeft ontvangen. Peiljaar, 2017.	Statline
Paragraaf 3.1 Kenmerken die samenhangen met gebruik van jeugdhulp			
Tabel 3.1.1	Oppervlakte land	De oppervlakte land is bepaald door het meest recente digitale bestand Bodemgebruik te combineren met het digitale bestand van gemeente-, wijk- en buurtgrenzen. Voor het jaar 2017 is uitgegaan van het bestand Bodemgebruik 2012. De oppervlakte land wordt uitgedrukt in hele hectaren (ha.).	Statline
	Recreatief bodemgebruik	Terrein bestemd voor recreatief gebruik in procenten ten opzichte van de totale oppervlakte.	Statline

	Peiljaar: 2015.	
Aantal inwoners	Aantal inwoners woonachtig in de regio. Peildatum: 1 januari 2017.	Statline
0- tot 15-jarigen	Aantal 0- t/m 14-jarigen woonachtig in de regio in procenten ten opzichte van de totale bevolking. Peildatum: 1 januari 2017.	Statline
15- tot 25-jarigen	Aantal 15- t/m 24-jarigen woonachtig in de regio in procenten ten opzichte van de totale bevolking. Peildatum: 1 januari 2017.	Statline
Niet-westers	Percentage inwoners woonachtig in de regio met een niet-westerse migratie achtergrond ten opzichte van de totale bevolking. Hieronder vallen inwoners met als herkomstgroepering één van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Peildatum: 1 januari 2017.	Statline
Jeugdigen in éénoudergezin	Het percentage minderjarigen dat in een éénouderhuishouden woont t.o.v. het totale aantal minderjarigen. Peildatum: 31 december 2016.	Microdata CBS / bewerking Nji
Multi-probleemgezinnen	Een multiprobleemgezin is een gezin met minstens één volwassene en minstens één kind van 0-18 jaar, die samenleven in een gezamenlijk huishouden waarin problemen bestaan in elk van de volgende kernprobleemgebieden: 1. sociaaleconomisch gebied; 2. psychosociaal gebied bij de volwassene(n) en 3. psychosociaal gebied bij de jeugdige(n). De problemen zijn chronisch, complex, met elkaar verweven en vaak intergenerationeel (Kann-Weedage e.a., 2017).	Microdata CBS / bewerking Nji
Gewogen statusscore	Statusscores zijn scores die het SCP berekent en die aangeven hoe de sociale status van een wijk is, in vergelijking met andere wijken in Nederland. Met de sociale status bedoelen we hier niet het aanzien of de populariteit van een wijk. De sociale status van een wijk is afgeleid van een aantal kenmerken van de mensen die er wonen: hun opleiding, inkomen en positie op de arbeidsmarkt. Peiljaar: 2016.	SCP
Gezinsinkomen onder beleidsmatig minimum	Het percentage minderjarigen op 31 december 2016 dat op 31 december 2015 deel uitmaakte van een huishouden waarvan het inkomen in 2015 onder het beleidsmatig minimum lag ten opzichte van het totale aantal minderjarigen op 31 december 2016.	Microdata CBS / bewerking Nji
Gezinsinkomen langdurig onder beleidsmatig minimum	Het percentage minderjarigen op 31 december 2016 dat op 31 december 2015 deel uitmaakte van een huishouden waarvan het inkomen in de periode 2012-2015 onder het beleidsmatig minimum lag ten opzichte van het totale aantal minderjarigen op 31 december 2016.	Microdata CBS / bewerking Nji

	Achterstandsleerlingen	Het percentage leerlingen met het leerlinggewicht $0.30^{15} + 1.20^{16}$ ten opzichte van het totale aantal leerlingen. Peildatum: 1 oktober 2017.	DUO
	Geregistreerde misdrijven	Een misdrijf, door de politie vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of in een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal. Het aantal misdrijven per 1000 inwoners in 2017.	Statline
	Haltverwijzingen	Het aantal Halt verwijzingen per 10.000 inwoners in 2017.	Waar staat je gemeente
Figuur 3.1.1	Betrokken bij scheiding 2017	Percentage minderjarigen op 31 december 2017 die in 2017 te maken hebben gehad met een scheiding (huwelijk en geregistreerd partnerschap) ten opzichte van het totale aantal minderjarigen op 31 december 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
	Betrokken bij scheiding in 2017 en jeugdzorg in 2017	Percentage minderjarigen op 31 december 2017 die in 2017 te maken hebben gehad met een scheiding (huwelijk en geregistreerd partnerschap) en in 2017 jeugdhulp hebben ontvangen ten opzichte van het totale aantal minderjarigen op 31 december 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
Tabel 3.1.2	Onderwijsdeelname	Het percentage leerlingen dat deelneemt aan een bepaalde onderwijsvorm ten opzichte van het totale aantal leerlingen in het primair en voortgezet (speciaal) onderwijs. Peildatum: 1 oktober 2017.	DUO
Tabel 3.1.3	Relatief verzuimers	Het relatieve aantal leerlingen waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken (per 1000 leerplichtigen). Schooljaar 2016-2017.	Ingrado
	Absoluut verzuimers	Het relatieve aantal leer- of kwalificatieplichtige jeugdigen dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar: de jeugdige is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling (per 1000 leerplichtigen). Schooljaar 2016-2017.	Ingrado
	Thuiszitters	De groep thuiszitters wordt gevormd door de langdurig relatief verzuimers (meer dan vier weken) en de absoluut verzuimers. Schooljaar 2016-2017.	Ingrado
	Voortijdig schoolverlaters	Het percentage van het totale aantal VO-leerlingen dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Peildatum: 1 oktober 2016	Ingrado
	NEET-rate	Het aantal jongeren (15 t/m 23 jaar) dat op 1 oktober 2016 geen baan heeft, niet in onderwijs staat ingeschreven en geen uitkering ontvangt (internationale definitie: NEET-rate = <i>neither employed nor in education or training</i>) in procenten van het totale aantal jongeren in deze leeftijd.	Microdata CBS / bewerking Nji
	Werkzoekenden	Het aantal jongeren (16 t/m 22 jaar) dat staat ingeschreven bij het UWV en meer dan 12 uur per	Microdata CBS /

¹⁵ Gewicht van 0.30 = als het kinderen zijn waarvan beide ouders maximaal lager of voorbereidend beroepsonderwijs (lbo/vbo), praktijkonderwijs of voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) basis- of kaderberoepsgerichte leerweg hebben gedaan óf waarvan beide ouders maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs hebben gevolgd, bijvoorbeeld lts, ambachtsschool of huishoudschool.

¹⁶ Gewicht van 1.20 = als het kinderen zijn van wie één van de ouders maximaal basisonderwijs of (voortgezet)speciaal onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen ((v)so-zmlk) heeft gehad en de ander maximaal dezelfde opleiding heeft gevolgd óf het lager of voorbereidend beroepsonderwijs (lbo/vbo), praktijkonderwijs of voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) basis- of kaderberoepsgerichte leerweg heeft doorlopen óf maximaal twee jaar onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs heeft gevolgd, bijvoorbeeld lts, ambachtsschool of huishoudschool.

		week werk zoekt in procenten van het totale aantal jongeren in deze leeftijdsgroep.	bewerking Nji
Figuur 3.1.2	Inkomensverdeling in percentielen	Het gestandaardiseerd inkomen is het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. De huishoudens zijn naar hoogte van hun gestandaardiseerd inkomen in tien groepen (decielen) met een gelijk aantal huishoudens verdeeld. De inkomensgrenzen tussen deze tien groepen verschillen van jaar tot jaar (indeling 2017).	Statline
Figuur 3.1.3	Jeugdhulp naar inkomen in kwintielen	Jeugdigen in jeugdhulp in 2016, ingedeeld naar inkomensgroep in kwintielen op basis van het inkomen op jaarbasis van het huishouden waartoe ze behoorden op 31 december 2015. Kwintielen: Particuliere huishoudens verdeeld in 5 groepen van gelijke omvang op basis van het bruto-inkomen.	Microdata CBS / bewerking Nji
Paragraaf 3.2 Problematiek van jeugdigen			
Figuur 3.2.1	Dwars gedrag	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat wel eens dwars gedrag vertoont. Op basis van het percentage dat aangeeft meestal niet te doen wat hem/haar wordt opgedragen.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Druk gedrag	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat wel eens druk gedrag vertoont. Op basis van het percentage dat aangeeft rusteloos te zijn en/ of niet lang stil te kunnen zitten én constant te zitten wiebelen en friemelen.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Sociaal onhandig	Z-score gebaseerd op het percentage sociaal onhandige jeugdigen. Op basis van het percentage dat aangeeft geen vrienden te hebben en/of beter met volwassenen om te kunnen gaan en/of aangeeft nogal op zichzelf te zijn en meestal alleen te spelen.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Snel bang	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat dat snel bang is. Op basis van het percentage dat aangeeft voor veel dingen en/of snel bang te zijn.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Dip	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met een dip. Op basis van het percentage dat aangeeft zich (bijna) elke week ongelukkig te voelen.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Geplaagd	Z-score gebaseerd op het percentage geplaagde jeugdigen. Op basis van het percentage dat aangeeft niet of een beetje gepest te worden en/of de laatste paar maanden 'maar één of twee keer' gepest te zijn op school.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Experimenteren met middelen	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat experimenteert met middelen. Op basis van het percentage jeugdigen dat aangeeft ooit gerookt te hebben, en/of ooit alcohol te hebben gedronken en/of ooit wiet of hasj te hebben gebruikt.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Ongezonder eetgedrag	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met een ongezonde leefstijl. Op basis van het percentage dat aangeeft 1 keer per week of minder fruit te eten en/of, 1 keer per week of minder groente te eten, en/of dagelijks snoep/ chocola te eten, en/of dagelijks cola of een andere frisdrank	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji

		met suiker te drinken, en/of onvoldoende te bewegen volgens de NNGB.	
	Gamen	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat aangeeft minder dan 6 uur per dag doordeweeks games te spelen én minder dan 6 uur per dag in het weekend games te spelen.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Geen zin in school	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat geen zin heeft in school. Op basis van het percentage dat aangeeft school niet leuk te vinden en/of de afgelopen 4 weken 2 uur of meer te hebben gespijbeld.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Pedagogische tik	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat door de ouders ruw of agressief behandeld wordt.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
Figuur 3.2.2	Gedragsstoornis	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met een gedragsstoornis, op basis van de SDQ. Gecorrigeerd voor het percentage jeugdigen in NL met een gedragsstoornis.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	ADHD	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met ADHD, op basis van de SDQ. Gecorrigeerd voor het percentage jeugdigen in NL met ADHD.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Autisme	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met autisme. Op basis van het percentage dat aangeeft geen vrienden te hebben en/of beter met volwassenen om te kunnen gaan en/of aangeeft nogal op zichzelf te zijn en meestal alleen te spelen. Gecorrigeerd voor het percentage jeugdigen in NL met autisme.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Angststoornis	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met een angststoornis. Op basis van het percentage dat aangeeft voor veel dingen en/of snel bang te zijn. Gecorrigeerd voor het percentage jeugdigen in NL met een angststoornis.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Depressie	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met een depressie. Op basis van het percentage dat aangeeft zich elke dag ongelukkig te voelen. Gecorrigeerd voor het percentage jeugdigen in NL met een depressie.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Gepest	Z-score gebaseerd op het percentage gepeste jeugdigen. Op basis van het percentage dat aangeeft zeker gepest te worden en/of 2-3 keer per maand of meer gepest te zijn op school in voorgaande maanden, en/of minimaal 1 keer gemene tekstberichtjes te hebben gekregen en belachelijk gemaakt, en/of dat iemand zonder toestemming foto's op internet gezet heeft zonder toestemming van de jeugdige bedoeld om hem/haar belachelijk te maken. Gecorrigeerd voor het percentage gepeste jeugdigen in NL.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Middelenmisbruik	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met middelenmisbruik. Op basis van het percentage jeugdigen dat aangeeft iedere dag te roken, en/of elke maand alcohol te drinken, en/ of het afgelopen jaar wiet of hasj te hebben gebruikt. Gecorrigeerd	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji

		voor het percentage jeugdigen middelenmisbruik in NL.	
	Obesitas	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met obesitas, op basis van het BMI. Gecorrigeerd voor het percentage jeugdigen in NL met obesitas.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Gameverslaafd	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen met een game-verslaving, op basis van het percentage dat aangeeft meer dan 7 uur per dag doordeweeks games te spelen én 7 uur of meer per dag in het weekend games te spelen. Gecorrigeerd voor het percentage jeugdigen in NL met een gameverslaving.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Voortijdig schoolverlaten	Z-score gebaseerd op het percentage nieuwe voortijdig schoolverlaters in het VO.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji
	Kindermishandeling	Z-score gebaseerd op het percentage jeugdigen dat mishandeld wordt.	Microdata CBS / HBSC / bewerking Nji

Paragraaf 3.3 Nabijheid van voorzieningen

Figuur 3.3.1	Jeugdigen in jeugdhulp	Aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2017 dat bij aanvang van de jeugdhulp woont in de voor de jeugdhulp verantwoordelijke gemeente ten opzichte van het totale aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
	Verhuisd voor aanvang jeugdhulp	Aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2017 dat ooit verhuisd is naar de gemeente en bij aanvang van de hulp nog steeds woont in de voor de jeugdhulp verantwoordelijke gemeente ten opzichte van het totale aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
	Verhuisd tijdens jeugdhulp	Aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2017 dat tijdens de jeugdhulp is verhuisd vanuit een andere gemeente naar de voor jeugdhulp verantwoordelijke gemeente ten opzichte van het totale aantal jeugdigen met jeugdhulp in 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
Figuur 3.3.2	Jeugdigen in jeugdbescherming	Aantal jeugdigen met jeugdbescherming in 2017 dat bij aanvang van de maatregel woont in de voor de jeugdbescherming verantwoordelijke gemeente ten opzichte van het totale aantal jeugdigen met jeugdbescherming in 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
	Verhuis voor aanvang jeugdbescherming	Aantal jeugdigen met jeugdbescherming in 2017 dat ooit verhuisd is naar de gemeente en bij aanvang van de maatregel nog steeds woont in de voor de jeugdbescherming verantwoordelijke gemeente ten opzichte van het totale aantal jeugdigen met jeugdbescherming in 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
	Verhuisd tijdens jeugdbescherming	Aantal jeugdigen met jeugdbescherming in 2017 dat tijdens de jeugdbescherming is verhuisd vanuit een andere gemeente naar de voor jeugdbescherming verantwoordelijke gemeente ten opzichte van het totale aantal jeugdigen met jeugdbescherming in 2017.	Microdata CBS / bewerking Nji
Figuur 3.3.3	Woonachtige (V)SO-leerlingen	Aantal jeugdigen dat op 1 oktober 2017 in dezelfde gemeente woonde als de (V)SO-vestigingsgemeente	Microdata CBS /

	ten opzichte van het totale aantal jeugdigen dat op 1 oktober 2017 stond ingeschreven met hoofdinschrijving speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs.	bewerking Nji
Verhuisd naar schoolgemeente	Aantal jeugdigen dat is verhuisd naar de (V)SO-vestigingsgemeente ten opzichte van het totale aantal jeugdigen dat op 1 oktober 2017 stond ingeschreven met hoofdinschrijving speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs.	Microdata CBS / bewerking Nji
Verhuisd en in jeugdzorg	Aantal jeugdigen dat is verhuisd naar de (V)SO-vestigingsgemeente én in 2017 minimaal een vorm van jeugdzorg heeft gehad ten opzichte van het totale aantal jeugdigen dat op 1 oktober 2017 stond ingeschreven met hoofdinschrijving speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs.	Microdata CBS / bewerking Nji